
Хом'як Я., студент
Науковий керівник: асист. Каплун І.Г.

ВИЗНАЧЕННЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА АНТРОПОГЕННОГО НАВАНТАЖЕННЯ ГЕОСИСТЕМИ ЗАЛІЩИЦЬКОГО РАЙОНУ

Сучасні тенденції трансформації навколишнього середовища, ставлять перед науковцями нові виклики та завдання. Враховуючи те, що комплексна оцінка антропогенного навантаження Тернопільської області проведена, виникає необхідність деталізації такої оцінки. Особливо, актуальним дослідження антропогенної перетвореності та навантаження адміністративних районів, підкреслюється сучасною реформою децентралізації. Створення нових територіальних громад, вимагає адекватної оцінки антропогенного навантаження територій, які трансформуються у нові адміністративні одиниці.

У результаті інтегральної бальної оцінки на території Заліщицького району Тернопільської області були виявлені райони з максимальним, підвищеним, середнім, зниженим і мінімальним навантаженням. Адміністративні одиниці з максимальним і підвищеним навантаженням об'єднані в імпактну зону (термін "імпактна зона" запропонований М.П. Ратановою), яка займає близько 4.93 % території району, до цієї зони входить м. Заліщики, які є одним з основних забруднювачів водних об'єктів, тут немає належних очисних споруд і саме тут зосереджена найбільша кількість промислових об'єктів, транспортних шляхів. Також багато промислових об'єктів і в Товстенській селищній раді і Угриньківській сільській раді.

Перехідна зона (середній рівень антропогенного навантаження) займає 13,02% території району, це райони з менш розвинутою промисловістю (тільки в Головчинській сільській раді і Торськівській сільській раді є по одному промисловому об'єкті), але розвинуте інтенсивне сільське господарство.

Зниженого та мінімального впливу зазнає 82,3% території району. Її можна віднести до зони відносно зниженого антропогенного навантаження. Це переважно райони сільськогосподарської спеціалізації, так як в Заліщицькому

районі дуже мало промислових об'єктів, тому більшість території відноситься до цієї зони.

Однак необхідно зазначити, що отримані результати мають деякі недоліки. Це можна пояснити різною кількістю критеріїв, які застосовувалися для оцінки видів антропогенного впливу. Наприклад, для сільськогосподарського навантаження було обрано 10 критеріїв, для транспортного – 5, для демографічного – 12, а для промислового – 6. Для подолання цього недоліку в роботі була зроблена спроба зниження розмірності результатів.

Для цього оціночний показник по кожному виду навантаження був поділений на кількість критеріїв, потім обчислені значення сумувалися. В результаті було встановлено, що для 86,25% від загальної площі району характерне **мінімальне та знижене** антропогенне навантаження (менше 4,2 балів), 6,94% – припадає на райони з **помірним навантаженням** (Головчинська сільська рада, Добрівлянська сільська рада, Лисівська сільська рада, Садківська сільська рада, Солоненська сільська рада, Торськівська сільська рада). **Зона підвищеного навантаження** охоплює 2,46% району – це Товстенська селищна рада. До групи з **максимальним навантаженням** (1,75%) відноситься - Заліщицька міська рада, де показник антропогенного навантаження становить 6,13 балів.

Таким чином, інтегральний показник антропогенного навантаження геосистеми Заліщицького району Тернопільської області становить **67,5** бали. Основними напрямками зниження антропогенного навантаження геосистеми даної адміністративної одиниці є екологізація сільського господарства, оптимізація землекористування, вирішення ключових проблем у галузі водокористування та поводження із ТПВ.

Література:

1. Гродзинський М.Д. Стійкість геосистем до антропогенних навантажень. – К.: Лікей, - 233с.
2. Наукові засади природоохоронного менеджменту екосистем Каньйонового Придністер'я: 170 років палеонтологічних досліджень в регіоні. Матеріали другої міжнародної наукової конференції (14-15 вересня 2017 р., м. Заліщики). – Чернівці: Друк Арт, 2017. – 176 с.
3. Природокористування: навчальний посібник. / [Царик Л.П,

Каплун І.Г., Барна І.М., Лісова Н.О., Стецько Н.П. Чеболда І.Ю., та ін.] – Тернопіль: редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2015 – 398 с.

4. Прикладна екологія. Навчальний посібник. Частина І. / [Царик Л.П., Каплун І.Г., Вітенко І.М. та ін..] – Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2017 – 290 с.

5. Царик Л.П. Еколого-географічний аналіз і оцінювання території: теорія та практика / Л.П. Царик. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2006. - 256 с.

Царик В., студент
Науковий керівник: доц. Янковська Л.В.

ВОДНО-ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ВОДОСХОВИЩА

Тернопільський став (водосховище) з моменту 70-х років минулого століття стає накопичувачем забруднювачів, концентрація яких непомірно зростала. Станом на 2017 рік концентрація забруднювачів у рази перевищує гранично допустимі норми, які стають небезпечними як для екосистеми ставу, так і рекреантів регіонального ландшафтного пврку «Загребелля». У завислому і водорозчинному стані у став щорічно потраляю тьтисячі тон змитого з полів дрібнозему разом з мінеральни мидобривами і отрутохімікатами, які щорічно вносимо в ґрунти. У воду потрапляють стоки комунальних і промислових підприємств, дощові стоки з урбанізованих територій. Сповільнена течія ставу сприяє осадонакопиченню. Осідаючи більш-менш рівномірно у котловині ставу придонні відклади створюють спрощені одноманітні умови для придонних організмів. Значна кількість органічних решток для свого розкладання забирає з води кисень, вміст якого і без того понизився за рахунок сповільненої течії води. Обезкиснена вода виступає обмежуючим фактором повноцінного функціонування гідробіоценозу. Одночасно накопичення у котловині ставу поживних речовин спричиняє активний розвиток синьо-зелених водоростей, біомаса яких є загрозливою для толерантного співіснування інших видів рослин. В умовах існуючої ситуації особливу небезпеку складають необліковані стоки дощової